VIIKONVAIHDE

IKIVIHREÄT

OLLI NURMI

Freukkarien nykyisessä keikkakokoonpanossa soittavat Pekka Myllykoski (vas.), Tatu Santaniemi, Tero Pulkkinen, Arto Pajukallio ja Pentti Ruotsi.

Suomi-kantria sydämestä

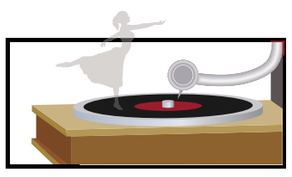

”Ai jai jai räntä lentää ja tyhjänä tuoppi on. En tiedä mitään muuta niin masentavaa kuin Danny show tiellä Kuopion.”

Danny show on kantriyhtye Freud Marx Engels & Jungin rouhea kuvaus keikkamuusikon arjesta 1980-luvun lopulta.

Kappale julkaistiin singlenä vuonna 1988. Se oli mukana myös seuraavana vuonna ilmestyneellä levyllä Jokainen hakee juomansa itse, joka on Freukkareiden neljäs studioalbumi.

Mikkelistä Meksikoon

”Bussi lähti suuntanaan pohjoinen jostain torilta Mikkelin. Mukanaan sää räntäsateen sohjoinen sekä kitaristi vikkelin.”

Yhtyeen tunnetuimpiin kappaleisiin lukeutuvan Danny shown alkuperäisversion teki vain vähän ennen suomalaisia amerikkalainen laulaja-lauluntekijä **Tom Russell** (1950–) nimellä Road to Bayamon.

Kun Russellin tekstissä seikkailtiin kiertävän sirkuksen mukana Texasin ja Meksikon rajaseuduilla, sijoittui suomenkielisen version tarina räntäsateessa matkaavaan kiertuebussiin.

Yhdessä lavalla

Suomenkielinen sanoitus oli Freukkareiden nokkamiehen **Pekka Myllykosken** (1959–) ja Eppu Normaalistakin tunnetun **Mikko Saarelan** käsialaa.

Danny shown lisäksi yhtye on levyttänyt suomeksi myös muita Tom Russellin sävellyksiä ja esiintynyt yhdessä miehen kanssa hänen Suomen kiertueillaan.

Korutonta kertomaa

”Ja tätä varmaan oli arki Nooakin ja tätä kai pyhäkin. Siihen koleuteen kohmettui Booakin ja on kai kohmeessa yhäkin.”

Vuonna 1984 perustettu Freud Marx Engels & Jung on veivannut jo lähes 30 vuotta outlaw-kantria, jolle on ominaista rentturomanttinen realistisuus.

Yli 100 000 levyä myynyt yhtye esiintyy nykyisinkin jonkin verran, vaikka uutta materiaalia se ei ole julkaissut kuuteen vuoteen.

Vanhat viisaat miehet

Omintakeisella nimellään soittajat irvailivat legendaariselle folkrock-yhtyeelle Crosby Stills Nash & Youngille. Freukkarit korvasivat muusikot 1900-luvun alussa vaikuttaneilla ajattelijoilla.

Heistä Marx ja Engels kehittelivät sosialismin oppirakennelmia, kun taas Freud ja Jung vaikuttivat psykologian alalla. Jungia pidetään ensimmäisenä modernina psykologina, joka muistetaan erityisesti arkkityyppiopistaan.

RIKU-MATTI AKKANEN

KASVIMAAN KERTOMUKSIA

Palsternakkaa pöytään

Palsternakka kuuluu niihin juureksiin, joiden käytön soisi yleistyvän. Tätä vaaleaa hyvin säilyvää juuresta voi käyttää kaikkeen, mihin sen sukulaista porkkanaakin.

Herkkua ovat esimerkiksi öljytyt ja kevyesti suolatut palsternakkaviipaleet, jotka paistetaan pannulla tai uunissa. Jo yksi palsternakka antaa makean pyöreän vivahteen keitolle, kasvispihveille tai perunamuusille.

Palsternakka sisältää runsaasti kuitua ja kaliumia. Lääketieteen tutkijoita palsternakassa kiinnostaa sen kouristuksia lieventävä vaikutus. 1800-luvulla kasvilla lääkittiin hysteerisiä naisia.

Ennen perunan yleistymistä palsternakkaa viljeltiin Euroopassa jokseenkin paljon. Muistona palsternakan kulta-ajoista sitä tavataan villiintyneenä siellä täällä, myös eteläisessä Suomessa. Villiä muotoa voi löytää esimerkiksi teiden varsilta.

Aikaistenkin palsternakkalajikkeiden kasvukausi venyy helposti 130 vuorokauteen. Sen vuoksi maamme vähäinen palsternakan ammattiviljely on keskittynyt etelään.

Hyvin viihtyessään palsternakka työntää juurensa yli puolen metrin syvyyteen. Painoa suurimmille palsternakoille voi kertyä lähemmäs kilo.

Pakkasta palsternakka ei pelkää. Kylmyys vain parantaa kasvin makua, sillä pakkanen pilkkoo juuren sisältämiä hiilihydraatteja sokereiksi.

TOPI LINJAMA

JAANA KANKAANPÄÄ

Saintpauliaa eli paavalinkukkaa tituleerataan maailman yleisimmäksi huonekasviksi. Sen voi houkutella kukkimaan asettamalla aluslautaselle kuumaa kasteluvettä.

Kaamos koettelee huonekasveja

Kun päivät pimenevät, huonekasveille koittavat ankeat ajat.

MIRJA KOIVISTO

KURIKKA (MT)

Marraskuun pimeät päivät aiheuttavat kaamosmasennusta ihmisille, mutta myös kasvit joutuvat valon puutteessa kovalle koetukselle.

Lämpöä kodeissamme riittää vallan hyvin etelän maista tulleille viherkasveille. Ongelmana on valon puute. Hämärässä ei pärjää juuri mikään kasvi. Mikä siis avuksi?

”Kasvit kannattaa sijoitella ikkunalaudalle, ikkunan lähelle tai sitten on hankittava keinovaloa”, neuvoo Kurikan kansalaisopiston opettaja, puutarhuri **Marko Ahola**.

Kasvien kannalta paras keinovalo, varsinainen kasvilamppu, ei ole ihmissilmälle miellyttävää. Kompromissi voi löytyä esimerkiksi loisteputkivalaisimesta. Se ei aiheuta kasville paahtavaa kuumuutta eikä kasvin omistajalle huonoa oloa.

Ahola muistuttaa kuitenkin, että kasvit usein tottuvat hieman epämiellyttäviinkin olosuhteisiin, kunhan muut perusasiat ovat kunnossa.

”Ei ennen ollut kasvilamppuja ja pohjalaistaloissa oli pienet ikkunat.”

Sinnikäs huonekasvien ystävä kokeilee siis kantapään kautta, mitkä lajit selviytyvät oman kodin valo-olosuhteissa.

Tappavaa kastelua

Ahola kohtaa työssään jatkuvasti kurssilaisia, jotka tuskailevat kuihtuvien huonekasviensa tilaa. Ongelmat johtuvat useimmiten vedestä. Sitä käytetään joko liikaa tai aivan liian vähän.

Liiallinen kastelu on takuuvarma tapa saattaa kasvi hengiltä. Kun juuret mätänevät seisovassa vedessä, noutaja odottaa kulman takana.

”Useimmat kasvit viihtyvät mieluummin kuivempina kuin märkinä. Poikkeus on esimerkiksi kukkiva atsalea, jota pitää kastella useita kertoja viikossa.”

Toisessa ääripäässä on viime vuosina suuren suosion saanut palmuvehka.

Näyttävä ja helppohoitoinen kasvi kaipaa vettä erittäin harvoin; usean kuukauden kasteluväli sopii sille hyvin. Ruotsissa sitä kutsutaan komerokukaksi, sillä se selviää hyvin vähällä valolla ja vedellä.

Laiskan kukanomistajan kastelu voi mennä pieleen myös yllättävästä syystä. Keski-Euroopassa viljellyt huonekasvit on usein istutettu turpeeseen.

Jos omistaja ei vaihda kasville sopivampaa multaa, turve imee herkästi liikaa vettä tai kuivuu nopeasti rutikuivaksi. Kasvi kohtaa näin äkkikuoleman, vaikka kastelu olisi mennyt vain vähän pieleen.

Ahola muistuttaa, ettei mullanvaihdossa kannata valita kovin paljon isompaa ruukkua kuin edellinen astia oli. Liian isossa ruukussa kasvi käyttää energiansa juurien kasvattamiseen.

Viirivehka (1) on yksi kestävimmistä huonekasveista. Säännöllinen lannoitus, lehtien sumutus ja mullan ajoittainen kuivahtaminen takaavat kukinnan. Anopinkieli (2) on perinteinen viherkasvi, joka on jälleen muodissa. Se pysyy tyytyväisenä puolivarjossa ja niukalla kastelulla. Palmuvehka (3) viihtyy lähes missä vain, jos sitä ei kastella liian usein. Palmuvehka on lähtöisin Tansaniasta.

HUONEKASVIT

Vinkkejä elvytykseen

Jos huonekasvisi voi silminnähden huonosti, mutta yhä elää, kokeile näitä:
Vaihda kasvin paikkaa, lisää tai vähennä kastelua. Poista kuivat lehdet ja oksat.
Leikkaa ränsistyneen köynnöksen varret pois. Uusi alku voi auttaa.
Karistele vanha turve tai multa pois ja istuta uuteen multaan. Paras aika tähän on keväällä.
Tutki kuihtuneen kasvin juuristoa – se voi olla yhä elinvoimainen. Jos se vaikuttaa elävältä, ota kuolleet osat pois ja istuta juuri uuteen ruukkuun.

Etelä-Afrikasta lähtöisin oleva rahapuu tarvitsee valoisan paikan; muuten se on helppohoitoinen. Kuiva huoneilmakaan ei sitä haittaa.

Marko Ahola siirtää maljaköynnöksen altakasteluruukkuun talvehtimaan. Turve poistetaan, kukka istutetaan multaan ja sijoitetaan viileään huoneeseen. Uusi kasvu alkaa taas keväällä.

Keskuslämmitys kuivattaa

Suomalainen talvi koettelee kasveja valon puutteen lisäksi myös kuivan huoneilman kautta. Keskuslämmitettyjen asuntojen ilmankosteus on kaukana kasvien luonnollisista kasvuolosuhteista.

”Kun asuin itse sähkölämmitetyssä asunnossa, asettelin vettä isoihin astioihin. Se antaa kasvien tarvitsemaa kosteutta”, Ahola neuvoo.

Jos vesiastiat eivät innosta, toinen vaihtoehto on sumuttaa kasvien lehtiä kerran viikossa. Nukkalehtisiä kasveja, kuten saintpauliaa, ei kuitenkaan saa sumuttaa.

Aholalla on erikoinen niksi saintpaulian kukittamiseen.

”Laita aluslautaselle kerran kuussa kuumaa vettä. Kun kasvi on imenyt veden, se puhkeaa shokin vuoksi kukkimaan. Olen saanut äidiltäni vuonna 1984 saintpaulian, ja se on kukkinut tällä keinolla siitä lähtien.”

Keskuslämmityksen toinen pulma on se, että monet kasvit tarvitsisivat talven ajaksi viileän tilan.

Kesäkukiksi mielletyt pelargoniat, hortensiat ja maljaköynnökset ovat monivuotisia, jos ne vain pääsevät talvehtimaan viileään paikkaan.

Kukoistus vaatii ravinteita

Kasvin voi saada pysymään vuosia hengissä pelkällä vedellä, mutta varsinkin kukkivat kasvit tarvitsevat kasvukaudella lannoitetta. Tähän vuodenaikaan lannoitteita ei juurikaan tarvitse käyttää.

Ahola suosittelee kovalehtisille kasveille ravinnonlähteeksi lehdille sumutettavaa merileväuutetta. Kukkakauppiaat loihtivat hoidokkiensa lehdille upean kiillon erityisellä sumutteella.

Kasveille puhuminen parantaa myös niiden hyvinvointia. Hengitysilmasta vapautuu kasveille tarpeellista hiilidioksidia.

”Vanhassa kotitalossani oli puhelimen yläpuolella juoru, joka kasvoi valtavaksi.”

Hyvinvoiva juoru tuottaa omistajalleen hyvinvointia.

”Juorut, rönsyliljat ja kultaköynnökset puhdistavat huoneilmaa.”

Varmoja valintoja

Kukkakaupasta löytyy eksoottisia ja kauniita kasveja, joiden kasvattaminen vaatii kuitenkin pitkäjänteistä työtä ja asiaan perehtymistä.

Jos kasvista toivoo pitkäaikaista ja vähävaivaista kaunistusta, joka vielä sietäisi pimeän talven, kannattaa valita varman päälle sitkeä laji.

”Esimerkiksi anopinkielet, kultaköynnökset, peikonlehdet ja vehkat ovat helppohoitoisia.”

Ahola kehottaa aina tutustumaan uuden kasvin hoito-ohjeisiin. Neuvoa kannattaa kysyä myös myymälästä.

HANNA LENSU

Kasvitietojen lähde: Visa Lipponen: Kodin kukoistavat kasvit. WSOY 2001.